Jüdische Pester Zeitung.

יודישע
פעסטער צייטונג

ויעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
זאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פיערטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאַגע דעם ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין:
פעסט
אלט-נאססע נ' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 149, ניינטער יאהרגאנג | פעסט. פרייטאג ה טבת ה.ת'ר'ל'ח | Pest, den 14. Dezember 1877.

דער פאלל פלעוונא'ס.

I. בעטראכטונגען.

אין דען לעטצטען צוויא נוממערן אונזערעס בלאטטעס האבען וויר בלאָס דיא אמטליכען טראָקענען בעריכטע אונד דעפעשען איבער דען פאלל פלעוונא'ס מיטגעטהיילט: דא אונס נון יעטצט דיעזער טרויריגע פאלל שאָן נעהער בעקאננט איזט, זאָ וואָללען וויר דעמזעלבען אייניגע בעטראכטונגען ווידמען.

דער פאלל פאָן פלעוונא קאם ניכט גאנץ אונערוואַרטעט, מאן וואר אויף דענזעלבען שאָן זייט וואָכען געפאסט, אונד דאָך האט דיא נאכריכט פאָן דיעזעם ווירקליך געשעהענען פאללע איינע זאָ שמערצליכע איבערראשונג אללען טירקען-פריינדען פעראורזאכט! — שאָן אין נ' 144 אונזערעס בלאטטעס זאגטען וויר, דאס אָסמאן פאשא מעהר קיינע אויסזיכט אויף רעטטונג האט, דא איינע דערארטיגע רעטטונג אין דער גאנצען קריעגס-געשיכטע דיעזעס יאהרהונדערטס ניכט פאָרגעקאָממען, אונד עס מיססטע נור איין וואונדער פאָם היממעל געשעהען, ווענן אָסמאן פאשא פאָן דען פיינדליכען בעלאגערערן בעפרייט ווירדע. — אלס נאכהער סוליימאן פאשא דען גראָססען זיעג בייא עלענא ערפאָכטען, דא וואר נאָך איין ליכטשטראהל דער האָפפנונג, דאס דיא בעפרייאונג פלעוונאס פאָן אָסטען אויס געלינגען ווירד. אבער דיעזער שטראהל וואר באלד וויעדער ערלאָשען, נאכדעם סוליימאן פאשא זיינען זיעג ניכט ווייטער אויסניטצען קאָננטע.

נון מוסטע פלעוונא פאללען — ניכט דורך דיא איבערמאכט דער רוססען, ניכט דורך דיא געוואלט דער רוסישען וואפפען — זאָנדערן דורך דיא הונגערס-נאָטה! זייט דעם 24-טען אָקטאָבער, זייטדעם דיא רוססען אין גאָרני-דובניק (אויף דער שטראסע צווישען פלעוונא אונד זאָפיא) איינגעדרונגען וואַרען, וואר אָסמאן פאשא פאָן יעדער פערבינדונג מיט דער אויסען-וועלט אבגעשניטטען. דיא צופוהרען פאָן לעבענס-מיטטעלן קאָננטען ניכט מעהר בעווערקשטעלליגט ווערדען, אונד מאן וואוסטע, דאס אָסמאן פאשא נור נאָך ביז מיטטע נאָוועמבער מיט זיינען וועניגען לעבענס-מיטטעלן אויסקאָממען קאָננע — אונד דאָך האטטע אָסמאן פאשא זיך ביינאהע ביז מיטטע דעצעמבער געהאלטען!

פאָללע פינף מאָנאטע (פאָן מיטטע יולי ביז מיטטע דעצעמבער) האט זיך דיא ארמעע אָסמאן פאשאס אין פלעוונא געגען דיא דרייפאכע רוסיש-רומענישע אבערמאכט פערטהיידיגט! עס גיבט קיין ביישפיעל אין דער וועלטגעשיכטע, דאס איינע ארמעע מיט גראָסערער טאפפערקייט אונד אויפאָפפערונג איהרע אויפגאבע פאָללבראכט העטטע. וויא דורך איינען צויבער וואר אָסמאן פאשא מיטטע יולי פלאָטצליך פאָן ווידדין אויס אין פלעוונא ערשיענען — אונד שנעלל וואר דיעזע אָפפענע שטאדט אין איינע דער גראָסארטיגסטען אונד אונאיינגענעהמבארסטען פעסטונגען אומגעוואנדעלט! פאָללע פינף מאָנאטע וואר היער דיא הויפט-קראפט דער רוסישען ארמעע געבונדען, אונד דורך דיא פערגעבליכען ערשטירמונגס-פערזוכע פלעוונאס האבען דיא רוססען אונד רומענען איבער 80000 מאנן פערלאָרען!

דיא רוססען אונד רומענען קאמען דאנן צור איבערצייגונג, דאס פלעוונא דורך וואפפען-געוואלט אונאיינגענעהמבאר איזט, אונד דאס מאן דיא ארמעע אָסמאן פאשאס נור דורך איינשליעסען אונד אויסהונגערן צור איבערגאבע צווינגען קאָננע. אָסמאן פאשא האט נאָך רעכטצייטיג דיא אנצייגע אין קאָנסטאנטינאָפעל מאכען לאססען, דאס ער דאפיר וואָהל גוט שטעהע, דאס פלעוונא דורך דיא פיינדליכע ערשטירמונג ניכט פאללען ווערדע, נור מאָגע דער טירקישע קריעגס-ראטה דאפיר זאָרגען, דאס איהם דיא צופוהרען פאָן לעבענס-מיטטעלן געזיכערט בלייבען. פאָם טירקישען קריעגס-ראטהע קאם נון דער בעפעהל, דאס אָסמאן פאשא דורכאוס אין פלעוונא בלייבען מיססע, אונד דאס ער זיך אויף דיא געזיכערטען צופוהרען פאָן לעבענסמיטטעלן מיט געוויסהייט פערלאססען קאָננע.

אָסמאן פאשא, וועלכער זיך נאָך רעכטצייטיג נאָך ארהאניע אָדער זאָפיא העטטע צוריקציעהען קאָננען, מוססטע נון אין פלעוונא בלייבען. פאָן קאָנסטאנטינאָפעל אויס וואורדע וואָהל איינע נייע ארמעע מיט מעהעמעד אלי פאשא נאָך זאָפיא געשיקט; אבער דיעזע יונגע, נאָך ניכט גוט איינעקסערצירטע אונד שלעכט בעוואפפנעטע ארמעע קאָננטע דיא שאָן אויף דער שטראסע צווישען פלעוונא אונד זאָפיא בעפינדליכע גראָסע רוסישע ארמעע ניכט מעהר צוריקשלאגען. דיא שולד אן דער אויסהונגערונג פלעוונאס טראָגט אלזאָ נור דער שלעכטע קריעגס-ראטה אין קאָנסטאנטינאָפעל; העטטע זיך אָסמאן פאשא נאָך מיטטע אָקטאָבער נאָך זאָפיא צוריקגעצאָגען, דאנן ווערע דער אָרט פלעוונא וואָהל פערלאָרען, אבער דיא גראָסע טאפפערע טירקישע ארמעע זאממט דעם טיכטיגסטען קאָממאנדאנטען אָסמאן פאשא ווערען דער טירקייא ערהאלטען געבליעבען — אונד אין זאָפיא העטטען דאנן דיא רוססען איין נייעס פלעוונא געפונדען!

אָסמאן פאשא האטטע נור דען פעהלער, דען אללע טירקישע קאָממאנדאנטען האבען. ער פערשטאנד עס, זיך אויף דאס בעסטע צו פערטהיידיגען, ער פערשטאנד אויך, איינען גלענצענדען זיעג איבער זיינען פיינד צו עררינגען, בליעב אבער דאנן שטעהען, אונד פערשטאנד עס ניכט, זיינען זיעג ווייטער אויסצונוטצען. אלס ער פאָר פלעוונא אין דען לעטצטען טאגען דעם מאָנאטס יולי דיא גלענצענדסטען זיעגע איבער דיא רוססען ערפאָכטען אונד איבער 20000 רוססען טאָדטעטע, דא וואַרען דיא רוססען אין זאָלך' שרעקליכער פורכט אונד פערווירררונג, דאס זיא דאמאלס פאָן אָסמאן פאשא מיט לייכטיגקייט אויס גאנץ בולגאריען העטטען געוואָרפען ווערדען קאָננען. אבער אָסמאן פאשא האט דאמאלס זיינע זיעגע בייא פלעוונא עבענזאָוועניג אויסגענוטצט, וויא יעטצט סוליימאן פאשא זיינען זיעג בייא עלענא.

דער קריעגס-ראטה אין קאָנסטאנטינאָפעל זיעהט נון ערסט יעטצט זיינען גראָססען פעהלער איין — אבער צו שפעט! — אנשטאטט דאס ער איינע גראָסע ארמעע נאָך דעם שיפקא-פאסע זענדעטע, וואָ זיא שאָן זייט מאָנאטען ניטצלאָז אונד ערפאָלגלאָז צובריינגט, העטטע ער זיא ליעבער אויף דיא שטראסע צווישען זאָפיא אונד פלעוונא זענדען זאָללען, אום דאָרט דיא שטראסען אונד צופיהרען צו זיכערן. ווענן דיא 30000 טירקען, דיא יעטצט נאָך איממער אים שיפקא-פאס שטעהען, זיד-וועסטליך פאָן פלעוונא ווערען, דאנן ווערע עס אויך ניע צור איינשליעסונג פלעוונאס געקאָממען.

II. וואס ווירד נון יעטצט געשעהען?

נאָך דעם פאללע דער טאפפערן טירקישען ארמעע אין פלעוונא בלייבט נור נאָך דיא פראגע: וואס ווירד נון יעטצט געשעהען? בעקאָממען וויר פריעדען — אָדער וויללל דיא טירקייא דען קריעג ביז אויף דען לעטצטען מאנן פאָרטפיהרען?

גלייך נאָך דעם פאללע פלעוונאס האבען דיא דאָרטיגען רוסישען בעלאגערער דען בעפעהל ערהאלטען, דען קריעג פאָרטצוזעטצען אונד נאָך זאָפיא צו מארשירען. פאָן איינעם וואפפענשטיללשטאנדע וויללל רוסלאנד ניכטס וויססען. ענטוועדער געהט דיא טירקייא אויף דיא הארטען רוסישען פריעדענס-בעדינגונגען איין, וואָראויף דער פריעדע זאָפאָרט געשלאָססען ווירד, אָדער דיא רוססען איבערשרייטען דען באלקאן, קאָממען איבער אדריאנאָפעל נאָך קאָנסטאנטינאָפעל, אונד דיקטירען דאָרט דעם סולטאן דיא שווערסטען פריעדענס-בעדינגונגען. אין קאָנסטאנטינאָפעל פינדעט יעטצט צוויימאל טעגליך איין מיניסטער-ראטה אונטער פאָרזיטץ דעם סולטאנס שטאטט, אבער דיא מיינונגען דער טירקישען שטאאטס-מעננער זינד זאָ פערשיעדען, דאס עס צו איינעם בעשלוסע נור שווער קאָממען קאנן.

ווענן רוסלאנד ניכט גאר צו הארטע פריעדענס-בעדינגונגען שטעללט, דאנן זאָללטע דיא טירקייא ליעבער פריעדען שליעסען. זיא ווייס נון יעטצט, דאס זיא זיך אויף עסטעררייך-אונגארן אונד ענגלאנד ניכט מעהר פערלאססען קאנן; זיא מוס זיך נון אלליין העלפען אונד איינע דירעקטע פערשטענדיגונג מיט דעם רוסישען קאיזער זעלבסט פערזוכען. —

דיא פאָרטזעטצונג דעם קריעגעס ווערע יעטצט פיר דיא טירקייא איין האָפפנונגסלאָזער צושטאנד. דורך דען פאלל פלעוונאס אונד דורך דיא בעזייטיגונג אָסמאן פאשאס האבען דיא 200000 רוססען אין וועסט-בולגאריען גאר קיינע פיינדליכע ארמעע מעהר, אונד נון קאָננטען 100000 רוססען געגען אָסטען, געגען סוליימאן פאשא אונד געגען דיא טירקישען פעסטונגען רוסטשוק, שומלא, ווארנא אונד סיליסטרא געזענדעט ווערדען, וועהרענד וויעדער דיא אנדערען 100000 רוססען ביז אדריאנאָפעל פאָררויקען קאָננטען.

שאקיר פאשא, וועלכער יעטצט נאָך דער אבבערופונג מעהעמעדס אין זאָפיא קאָממאנדירט, ווירד זיך באלד זידליך פאָם באלקאן צוריקציעהען מיססען. היער קאָננטע ער זיך מיט דער נייען טירקישען, 150000 מאנן שטארקען ארמעע אונטער רעאָף פאשא פעראייניגען, אונד דא דען רוססען דען וועג איבער דאס באלקאן-געבירגע פערלעגען. —

דיא הויפט טירקישע מאכט איזט יעטצט נור נאָך אים אָסטען בולגאריענס, אין דעם גראָססען פעסטונגס-פיער-עק. דיא טירקישע ארמעע אים שיפקא-פאסע ווירד זיך יעטצט ניכט מעהר לאנגע האלטען קאָננען, זיא מיססטע דענן בעדייטענד פערשטערקט ווערדען. יעטצט ווירד נון סוליימאן פאשא צווישען שומלא אונד רוסטשוק דען הויפט-שטאָס דער פאָם וועסטען העראנריקענדען רוסישען ארמעען צו פערשפירען אונד איהן אבצושלאגען האבען. נור איין באלד איינטרעטענדער שטרענגער ווינטער קאָננטע נאָך דען שנעללען פאָרמארש דער רוססען פערהינדערן. דיא נעכסטען טאגע ווערדען נון צייגען, וואס געשעהען ווירד. —

דער טירקייא נעהמען ווירד. — אין יעדעם פֿאללע טריטט נון דער שוויערינסטע טהייל דער אויפֿגאבע אן אונזערע מאָנארכיע היעראן. דיא פּאָליטיק דעם גראפֿען אנדראשי ווירד יעטצט ערסט דיא איינענטליכע פּראָבע צו בעשטעהען האבען. יעטצט ווירד עס זיך צייגען, אָב וויר אין דער טהאט גענינענדע גאראנטיען פֿיר דיא וואהרונג אונזערער אינטערעססען בעזיטצען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(סערביען אלס אונאבהענגיגער שטאאט.) וויא אויס בעלגראד פֿאָם 10-טען דיעזעס געמעלדעט ווירד, וואר עס בעשטיממט, דאס אם 12-טען דעצעמבער דיא אונאבהענגיגקייט סערביענס פֿאָן דער טירקייא פֿערקינדעט ווערדע. אָב סערביען איין זעלבסטשטענדיגעס פֿירסטענטהום אָדער זאָגאר איין זעלבסטשטענדיגעס קאָניגטהום בילדען זאָללע, דאריבער שיינט מאן אויך אין דער לעטצטען שטונדע זעלבסט אין בעלגראד ניכט איינינ געוועזען צו זיין. מאן ערוואַרטעטע דא וואהרשיינליך נאָך איינען ווינק אויס דעם רוסישען הויפּט-קוואַרטיער. ווארום אבער גערדע דער 12-טע דעצעמבער היעצו געוועהלט וואורדע? וויל דיעזער טאג פֿיר דיא סערבען אָהנעהין איינע געשיכטליכע בעדייטונג האט. אם 12-טען דעצעמבער 1830 וואורדען נעמליך דיא ערסטען רעכטע דעם פֿירסטענטהומס סערביען פֿעסטגעשטעללט; פֿערנער וואורדע אם 12-טען דעצעמבער 1858 דיא הערשאַפֿט דער פֿאמיליע אָברענאָוויטש, פֿאָן דער פֿירסט מילאן אבשטאממט, אין סערביען בעגרינדעט. דיעס אלזאָ דער גרונד, וועסהאלב מאן אויך דיא שטאאטליכע אונאבהענגיגקייט סערביענס אן דעמזעלבען „גליקס-טאגע" פֿערקינדען וויללע. מערקווירדיג איזט עס, דאס מאן אם 10-טען דיעזעס אין בעלגראד נאָך ניכט איינמאל דען אָרט מיט בעשטיממטהייט געוואוסט האט, וואָ דיעזע פֿייערליכע פֿערקינדיגונג שטאטטפֿינדען זאָלל. איינינע גלויבען, עס ווערדע דיעס אין דער סערבישען הויפּטשטאדט, אין בעלגראד, שטאטטפֿינדען, וועהרענד אנדערע דער אנזיכט זינד, דאס פֿירסט מילאן צור ארמעע, דיא אן דער טירקישען גרענצע זיך בעפֿינדעט, אברייזען ווערדע, אום עבען אין דער מיטטע דער ארמעע דיעזען פֿייערליכען אקט צו בענעהען. — נון, דיא סערבישע ארמעע האט דיא אונאבהענגיגקייט סערביענס געוויס ניכט ערונגען. זיא פֿערדיענט דאהער געוויס איינע זאָלכע עהרענפֿאָללע אויסצייכנונג אם וועניגסטען. דיא זאבע ליעגט דאהער טיעפֿער. פֿירסט מילאן וויללע היעדורך וויזען, דאס ער זיך נאך ערריייבונג זיינער אונאבהענגיגקייט אויף דיא א ר מ ע ע, אונד ניכט אויפֿ'ס פֿ אָ ל ק שטיטצען וויללע! מיט איינעם וואָרטע: דאס סערבישע פֿאָלק ווירד פֿאָן דיעזער אונאבהענגיגקייט וועניג נוטצען האבען; עס ווירד נונמעהר פֿאָן זיינעם איינענען פֿירסטען מיט הילפֿע דער ארמעע אונטערדריקט ווערדען!

*(סערביענס איינגרייפֿען אין דען קריעג.) אויס בעלגראד ווירד פֿאָם 10-טען דיעזעס בעריכטעט: „דער אויסברוך דעם קריעגעס געגען דיא טירקייא איזט נונמעהר בעשטיממט. בלאָס דער טאג, אן וועלכעם סערביען אין דען קריעג ציעהט, איזט נאָך ניכט גאנץ געוויס. מיט דעם רוסישען הויפּט-קוואַרטיערע זינד נעמליך נאָך דיא פֿערהאנדלונגען ניכט אבגעשלאָססען, וועלכע ריכטונג דיא סערבישע ארמעע צו נעהמען האבע. זאָבאלד דיעזע פֿערהאנדלונגען צום אבשלוססע געלאנגען, ווירד סערביען 48 באטאלליאָנע אינס פֿעלד שטעללען. געסטערן — אם 9. דיעזעס מאָנאטס — איזט אים לאגער בייא קראגייעוואטץ אונטער דען סאָלדאטען איין אויפֿשטאנד אויסגעבראָכען. דער מיניסטער-ראטה טראט אללזאָגלייך צוזאממען אונד ענטזענדעטע איינען קאָממאנדאנטען מיט צווייא באטאלליאָנען אונד פֿיער קאנאָנען נאָך קראגוייעוואטץ, אום דען אויפֿשטאנד צו אונטערדריקען. — זאָ ווייט דער בעלגראדער בעריכט. אונס ערינערט דיא געשיכטע אן פֿאָלגענדען קאָמישען אויסשפרוך: איין פֿערברעכער, דער אן איינעם מאָנטאג אין פֿריהער מאָרגען-שטונדע צום גאלגען היניוסגעפֿיהרט וואורדע, ריעף וועהרענד דעם גאנצען וועגעס: „נא, דיעזע וואָכע בעגיננט דאָך ר ע כ ט ש אָ ן!" — אויך דיא סערבען קאָננטען עהנליכעס אויסריפֿען. בעפֿאָר זיא נאָך אין דען קריעג געגען דיא טירקייא איינגעטרעטען, האבען זיא שאָן דיא טרויריגע פּפֿליכט, אין איהרעם איינענען לאגער איינען אויפֿשטאנד מיטטעלס קאנאָנען צו אונטערדריקען. זיא קאָננטען דאהער אויסריפֿען: „נא, דיעזער קריעג בעגיננט דאָך ר ע כ ט ש אָ ן!"

*(איין שרעקליכעס אייזענבאהן-אונגליק) ערייגנעטע זיך אם 6. דעצעמבער פֿאָר אונגוואר. אלס נעמליך דיא לאָקאָמאָטיווע מיט איינעם לאסט-צוגע איבער דיא אייזענבאהן-בריקע, וועלכע איבער דען אונגפֿלוס געשפאננט איזט, היניבער פֿוהר, בראך דיא בריקע אונטער דער לאסט דער לאָקאָמאָטיווע איין, אונד דיא מאשינע שטירצטע אין דען פֿלוס הינאב. דער מאשינען-פֿיהרער האטטע נאָך זאָ פֿיעל איבערלעגונג, רעכטצייטיג צור זייטע אין דען פֿלוס צו שפרינגען אונד זיך דורך שווממען היניוסצורעטטען. דאגעגען אבער וואורדען דיא איבריגען פּערזאָנען פֿאָם לאסט-צוג געטאָדטעט. עס איזט שרעקליך, ווענן מאן זאָ בעדענקט, דאס דיא בריקע אויך אונטער איינעם פּערזאָנען-צוגע העטטע איינשטירצען קאָננען.

*(איין בעליעבטער רייבער געשטאָרבען.) דיעזער טאגע שטארב אין קאָנסטאנטינאָפּעל דער געוועזענע קריעגס-מיניסטער ריזא פּאשא. דיעזער מאנן איזט דאדורך איינע מערקווירדיגע ערשיינונג, דאס ער דער גראָסטע דיעב אונד רייבער וואר, דער יע איינען שטאאט בערויבט אונד אויסגעפּליגדערט האט, אונד בייא אלל דעם דעננאָך דער אללגעמיינסטען בעליעבטהייט זיך ערפֿרייטע! ריזא פּאשא וואר פֿאָן געבורט איין אראבישער שקלאווע. זיינער אויפֿפֿאללענדען שאָנהייט וועגען וואורדע ער שאָן אלס קינד נאָך קאָנסטאנטינאָפּעל געבראכט, וואָ דער סולטאן איהם דיא זאָרגפֿעלטיגסטע ערציעהונג צו טהייל ווערדען ליעס. ער טראט אין דען שטאאטס-דיענסט איין אונד אוואנסירטע שנעלל פֿאָן שטופֿע צו שטופֿע, ביז ער צום קריעגס-מיניסטער ערנאננט וואורדע. אין אללען זיינען אמטליכען שטעללונגען וואוסטע ער יעדאָך דען שטאאט אום גראָסע סוממען צו בעטריגען. אלס קריעגס-מיניסטער שטריך ער אויס דער שטאאטס-קאססע פֿיעלע מילליאָנען איין, אלס געהאלט איינער אזיאטישען ארמעע — דיא גאר ניע עקסיסטירט האט! טראָטצדעם דיעזע דיעבערייא ענטדעקט וואורדע, געשאה דעמזעלבען ניכטס, דא ער אין אללען קרייזען אונגעמיין בעליעבט וואר. ריזא פּאשא האטטע נעמליך דען גרונדזאטץ: „לעבען אונד לעבען לאססען!" ער שטאהל פֿיעל, פֿערטהיילטע אבער אויך איינען גראָסען טהייל דעם געשטאָהלענען אן אנדערע, וואָדורך ער זיך איינע גראָסע אנצאהל פֿאָן פֿריינדען אונד אנהעננערן פֿערשאַפֿפֿטע. — אלס ער איינסט דאס טירקישע רייך נאָך אללען ריכטונגען בערייזטע, דא ריעף ער אויס: „דאס רייך אונזערעס סולטאנס איזט איין גראָסעס מעער פֿאָלל האָניג, ווער דא פֿאָן ניכט צו געניעססען פֿערשטעהט, איזט איין דומם-קאָפּף!" בייא זיינעם שטערבען היינטערליעס ער איינען אונגעהייערן רייכטהום. אָבגלייך יעדער וויס, דאס דיעזעס געלד פֿאָן דיעבערייען הערריהרע, שפּריכט ניעמאנד איין באָזעס וואָרט איבער דען פֿערשטאָרבענען אויס, דא דיעזער גראָסטע אללער דיעבע נור פֿריינדע אונד קיינען איינציגען פֿיינד צוריקגעלאססען האט.

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער פּרייזע

געטרייִדע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואַרנעסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר שוואך, פֿערקויפֿט וואורדען אם 11. דעצעמבער 8000 מעטצער.

ווייצען טהייס 300 מעטער-צטר 78,5 קילאָ 11.80 גולד. — 800 מעטער-צטר. 78,4 קילאָ 11'80 גולד. — 200 מעטער-צטר. 78 קילאָ 11.80 גול. — 100 מעטער-צטר. 77.8 קילאָ 11'60 גולד.

ווייצען פער פֿריה-יאהר 10.70—10,75 גולדען.
קוקורוץ פער מאי 7.15 — 7'20 גול.
האפער פער פֿריה-יאהר 6.78 — 6.82 גולד.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	10.05—10.15
"	"	75	10 25—10.35
"	"	76	10.50—10,70
"	"	77	10.80—10.35
"	"	78	11.15 —11.20
"	"	79	11.25—11.35
"	"	80	—.———.—
"	טהייס	74	10.40—10.50
"	"	75	10.60—10 75
"	"	76	10.90—11 05
"	"	77	11.15—11 30
"	"	78	11.40—11.50
"	"	79	11.55 —11.60
"	"	80	—.———.—
"	פעסטער בארדען	74	10.30—10.40
"	"	75	10.50—10 65
"	"	76	10.80 —10.96
"	"	77	11.05—11.20
"	"	78	11.30 —11.40
"	"	79	11.45—11.50
"	"	80	—.———.—
"	ווייסענבורגער	74	10.30—10.40
"	"	75	10.50—10.65
"	"	76	10.80—10.95
"	"	77	11.05—11.20
"	"	78	11.30—11 40
"	"	79	11.45—11.50

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	7.70—7.40
גערסטע מאלץ	62	8.60—8.—
גערסטע פוטטער	62	7.50—7.30
האפער	41	6.65—6.50
קוקורוץ באנאטער		7.70—7.65
אנדערער	73	7.70—7.65
הירזע		7.——6.75

טערמינע (פער 100 קילאָ)		
ווייצען	פער אָקטאָבער	—.—
	"	—.—
	פֿריה-יאהר	10.70
קוקורוץ	"	7.15
גערסטע	"	—.—
האפער	פֿריה-יאהר	6.78
	"	—.—
רעפס	"	—.—

נאללען-מעהל (פער 100 קילאָ)		פֿל. קר.
נומער	0	22 75
"	1	22 25
"	2	21 50
"	3	20 80
"	4	20 —
"	5	19 —
"	6	17 80
"	7	15 80
"	8	12 60
"	8½	11 —
שפיריטוס: [illegible]		40.50
[illegible]		37.25

קורז-טאבעללע פֿאָם 11. דעצעמבער

געלד-קורז	פֿל.	קר.
זילבער-אגיא	106	70
דוקאטען	5	65
צוואנציג-פראנקס 8 גולדען נאפּאָלעאָן-שטיק (20 פראנקס)	9	57
נאפאלעאנדאר	9	57
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59	—
20 מארקשטיקע	11	79
[illegible]	1	21

לאָזע	פֿל.	קר.
1839ער שטאטס-לאָז גאנצע	302	—
העלפטע	302	—
1854ער 4% שטאאטס-לאָז	109	25
1860ער גאנצע	113	—
העלפטע	123	25
1864ער לאָז צו 100 גולדען	135	50
העלפטע 50	135	75
[illegible] רעגולירונגס	25	—
[illegible]-לאָז	14	30
[illegible]-לאָז	165	—
[illegible]-לאָז צו 40 גולדען	28	50
דאנוי-דאמפשיפפ-[illegible]-לאָז	92	75
אינסבריקער לאָז	17	75
[illegible] צו 10 גולדען	12	75
[illegible] 20	14	75
[illegible] 40	29	—
פאלפי 40	28	—
[illegible] 10	13	50
[illegible] 40	41	—

לאָזע	פֿל.	קר.
[illegible] לאָז צו 20 גולדען	15	50
סט. גענאיס 40	33	—
סטאניסלויער 20	20	50
[illegible] 100	118	—
העלפטע 50	61	—
וואלדשטיין 20	22	75
ווינדישגרעץ 20	26	—
אונגארישע פרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	79	50
העלפטע צו 50 גולדען	79	50
וויענער לאָז	89	75

ווערטה-פּאפּיערע	פֿל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגס	78	75
טעמעשוואר-באנאטער	77	75
זיבענבירגישע	76	25
גאליציאנישע	86	24
בוקאווינער	82	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	—
ווייַנצעהנט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	77	50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט-רייט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	93	25
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	—	—
העלפטע צו 6 פּראָצענט	—	—
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	89	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. Reis

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

הען זאללטען. — מאן מאכט מיר אויך פארווירפע, דאס איך ניכט גענויא דיעיעניגען גרענץ-פונקטע אונזערער אינטערעססען בעצייכנע, דיא ניכט בעריהרט ווערדען דירפטען. מיינע הערדען! וואצו זאלל דאס? ענטוועדער — אדער! ענטוועדער אנערקעננט זיא בלאס רוסלאנד ניכט, דאנן האבען וויר נאך דיא מאכט, דיעזע אונזערע אינטערעססען צו פערטהיידיגען — אדער אנערקעננען זיא אויך דיא איבריגען מעכטע ניכט, דאנן ווערע עס אויך ניכט קלוג, שאן יעטצט דיא אונאיבערשרייטבארען גרענץ-פונקטע אונזערער אינטערעססען צו בעצייכנען. — זאללען וויר עטווא שאן היינטע געגען דיא נייא-בילדונג איינעם גראסען זיד-סלאווישען רייכעס אן אונזערער גרענצע אויפטרעטען? איך קאנן אייך פערזיכערן, דאס אויס דיעזעם גראס-סלאווישען רייכע ניכטס ווירד! אדער זאללען וויר שאן היינטע דען רוסען פערביעטען, נאך קאנסטאנטינאפעל צו קאממען? ערסטענס שטעהען דיא רוסען נאך גאר ניכט פאר קאנסטאנטינאפעל, צווייטענס האט דער רוסישע קאיזער אויסדריקליך געזאגט, ער וואללע קאנסטאנטינאפעל ניכט עראבערן, אונד דריטטענס ווירדען זיך דאנן דיא טירקען אויף אונס פערלאססען אונד צור פערטהיידיגונג קאנסטאנטינאפעלס גאר קיינע אנשטאלטען טרעפפען! דאהער, מיינע הערען, ווארטען וויר נאך, וויא זיך דיא דינגע געשטאלטען ווערדען. — ווענן אין דער טירקייא בלאס דיא בערעכטיגטען פערבעססערנדען פערענדערונגען פארגענאממען, אונד אינזערע אינטערעססען ניכט געשעדיגט ווערדען, דאנן דאנקען וויר גאטט, דאס ער אונס פאם בלוטיגען קריעגע געוואהרט האט. שליעסליך מוס איך נאך בעמערקען, דאס דער אינצווישען איינגעטרעטענע פאלל פלעוונאס אן אונזערעם פאליטישען פלאנע ניכטס ענדערט, דא וויר אויך דיעזען פאלל אין בעטראכט געצאגען האבען אונד היערויף אויך געפאסט ווארען."

* (איינע איבערפליססיגע רעכטפערטיגונג.) אויס בעלגראד ווירד פאם 12-טען דיעזעס פאלגענדעס טעלעגראפירט: „דיא סערבישע רעגיערונג וויל איין „מעמאראנדום" אן דיא גראס-מעכטע אייראפא'ס ריכטען, אים איהר נייערליכעס קריעגעריישעס אונטערנעהמען געגען דיא טירקייא צו רעכטפערטיגען." — עס איזט דיעס איינע האכסט איבערפליססיגע מיהע! היטציטאגע ברויכט מאן איינען פיינדליכען שריטט געגען דיא טירקייא פאר אייראפא גאר ניכט מעהר צו רעכטפערטיגען. ווענן אייראפא דיא רוסישען געוואלט-שטרייכע געגען דיא טירקייא רוהיג צוגעזעהען, ווירד עס וואהל אויך דיא סערבישען רייבערייען שטיללשווייגענד דולדען. היינטע ליעגט דאס רעכט אים שווערטע אונד אין דען קאנאנען. ווער זיך אויף זיין שווערט אונד אויף זיינע קאנאנען פערלאססען קאנן, ברויכט ניעמאנדען צו פראגען: אב זיין פארהאבען אויך איין גערעכטעס זייא. זא זיעהט'ס היינטע מיט דער האהען פאליטיק אין גאנץ אייראפא אויס!

* (דער פאלל פאן פלעוונא אונד דיא אונגארן.) דאס דיא אונגארן, דיא דאך פאם אנפאנגע אן זא טירקענפריינדליך ווארען, דורך דען פאלל פאן פלעוונא שמערצליך בעריהרט וואורדען, איזט געוויס נור גאנץ נאטירליך. צו דיעזעם שמערצע קאממט אבער נאך דער שפאטט. דיא קראאטען אונד סערבען אין אונגארן, דיא בעקאננטליך זייט יע רוססענפריינדליך ווארען, מאכען זיך נון איבער דיא אונגארן אין ראהעסטער ווייזע לוסטיג. זא ווירד אויס פאנטשאווא פאם 12-טען דיעזעס בעריכטעט: „וועגען דעם פאללעס פאן פלעוונא הערשט אונטער דען היעזיגען סערבען איינע גרענצענלאזע פריידע. דעם נאכטס וואורדען אן דען וואהנונגען דער אנגעזעהענסטען אונגארישען בירגער אונד אן אמטס-געביידען שפאטט-פלאקאטע געהעפטעט." — אויס אגראם ווירד אונטער דעמזעלבען דאטום בעריכטעט: „דיא היעזיגע קראאטישע בעפאלקערונג האט וועגען דעם פאללעם פאן פלעוונא בעלייכטעט. דיא רעגיערונגס-געביידע בליעבען אינדעס אונבעלייכטעט. אן מעהרערען קראאטישען הייזערן בעפאנד זיך דיא איינשריפט: „נאך פלעוונא קאממט נאך איין ווילאגאש!" וואס אין דיעזער איינשריפט געזאגט ווירד, מוס יעדער אונגאר וויא איינען „דאלכ-שטיך" עמפפינדען. בעקאננטליך שטאנדען דיא קראאטען אים יאהרע 1848 מיט דען אונגארן אים קאמפפע. דיא אונגליקליכען אונגארן מיססטען אים יאהרע 1849 בייא ווילאגאש דער רוסישען ארמעע דיא וואפפען שטרעקען. דא נון פלעוונא עבענפאללס דורך דיא רוסען געפאללען, רופען דיא קראאטען דען אונגארן צו: „נאך פלעוונא קאממט נאך איין ווילאגאש!" דאס הייסט: דא דיא רוסען מיט דען טירקען פערטיג זינד, ווערדען זיא נון אונגארן איבערפאללען. — דאס מוס זיך היינטע אונגארן פאן דען ראהען קראאטען זאגען לאססען. מיט איינעם ווארטע: נעבסט דעם שמערצע איבער דען פאלל פלעוונא'ס האבען נאך דיא אונגארן דען שפאטט שטיללשווייגענד איינצושטעקען. איבריגענס ווירד גראף אנדראשי דאפיר זארגע טראגען, דאס דער טאג פאן ווילאגאש ניכט וויעדער קאממע! ווענן עס נאטהיג ווערדען ווירד, זא ווירד דאפיר געזארגט זיין, דאס דיא רוסען דאך ניכט אללצוגראס ווערדען!

* (גענעראל קלאפקא) ריכטעט נון אבערמאלס איינען אויפרוף אן דיא אונגארן, אללע מאגליכען ערלויבטען אונד געזעטצליכען מיטטעל אנצו-ווענדען, אים אונזערע רעגיערונג דאצו צו בעוועגען, דער טירקייא צו הילפע צו געהען. קלאפקא שרייבט: „עס וואר זעהר לייכט, וועגען דער טירקישען זיעגע דיא הייזער צו בעלייכטען; אבער יעטצט, דא דיא טירקייא אים אונגליקע איזט, איזט עס אום זא מעהר אונזערע פפליכט, אויך עטוואס פיר זיא צו טהון. איך האלטע דיא טירקייא נאך ניכט פיר פערלארען, אויף איהרעם וועגע נאך אדריאנאפעל קאננען נאך דיא רוסען גראסע ניעדערלאגען ערליידען, אונד ווענן וויר איהר צו הילפע איילען זאללטען, דאנן קאננטען וויר רוסלאנדס שטאלץ באלד ברעכען. רוסלאנד וויל דיא פאללשטענדיגע פערניכטונג דער טירקייא, אונד דאס מיססען וויר פערהינדערן, דא זאנסט רוסלאנד איבער אונס קאממען ווירדע." — מערקווירדיגערווייזע ווארען אויך דיא לייט-ארטיקעל אללער געסטריגען אונגארישען צייטונגען דארויף געריכטעט, דאס וויר ליעבער געגען רוסלאנד אין דען קריעג ציעהען, בעפאר וויר נאך דעם ווייטערן פארריקען דער רוסען אין דער טירקייא צוזעהען זאללען.

* (איינצעלהייטען איבער דען פאלל פאן פלעוונא.) שאן אם 8-טען דעצעמבער זאה אסמאן פאשא איין, דאס ער זיך אונמאגליך אין דעם איינגעשלאססענען פלעוונא לענגער האלטען קאנן, דא ער פיר זיינע 60000 מאנן מעהר קיינען ביססען בראד האטטע. ער שיקטע דאהער איינען געזאנדטען אן דען רוסישען גראס-פירסטען ניקאלויס מיט איינעם פערזיעגעלטען בריעפע, אים וועגען דער איבערגאבע פלעוונא'ס אונטערהאנדלונגען איינצולייטען. דער גראספירסט וואללטע יעדאך דען בריעף ניכט אין עמפפאנג נעהמען, זאנדערן זאגטע דעם געזאנדטען אסמאנס: „בעגעבען זיא זיך צו דעם פירסטען קארל פאן רומעניען, דער יא דער אבערקאממאנדאנט דער פעראייניגטען רוסיש-רומענישען בעלאגערונגס-ארמעע איזט!" דער גראס-פירסט וואללטע דער טירקייא היעדורך דיא שמאך צופיגען, דאס אסמאן מיט דער טירקישען הויפט-ארמעע ניכט אן רוסלאנד, זאנדערן אן רומעניען, וועלכעס ביזהער אונטער טירקישער אבער-הערר-שאפט געשטאנדען, זיך ערגעבע. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דער געזאנדטע אסמאנס ניכט צום פירסטען קארל, זאנדערן צוריק נאך פלעוונא גינג. דיעס דער גרונד, וועסהאלב אסמאן פאשא דאס אונהאלטבארע פלעוונא ניכט אהנע ווייטערעס בלוט-פערגיעססען איבערגעבען האט. ער וואג-

---

אויס דעם „גלות" בעטעט; זיא האטטע אבער אויך איין שטארקעס הערץ, וויא דיא פראממע חנה, דיא צור צייט דער „חשמנאים" איהרע זיעבען זאהנע האט היגאפפערן לאססען, דאמיט זיא פאן איהרעם היילינגן גלויבען ניכט אבפאללען." —

„אבער וויססעט, דער ערלע בוים טראגט אויך זיינע ערלע פרוכט. זיא האטטע אויך איינע ענקעלין, דיא עבענפאללס הענדעלע היעס. זיא וואר דיא דרייצעהנטע טאכטער פאן דעם בעריהמטען ר' אהרן ביילאווער זכרונו לברכה. אללע דרייצעהן ווארען גוט אונד פראמם, דאך הענדעלע, דיא יינגסטע, וואר אם מייסטען אויסגעצייכנעט. איין געלעהרטער מאנן זאגטע איבער זיא מיט בעצוגנאהמע אויף איהרע צוואלף שוועסטערן: „פיעלע טאכטער האבען העלדענמיטהיגעס געטהאן, דוא אבער ביזט דיא האכסטע איבער אללע! (רבות בנות עשו חיל, ואת עלית על כלנה). אונד דיעס לאב האט דיעזע הענדעלע אויך פערדיענט. איהר מאנן ר' אברם, וועלכער מיטגליעד דעס ראבבינאטס אין פאזען וואר, וואורדע געמליך פאן דען פיינדען געפאנגען; זיא באנדען איהן אויף אפפענעם פלאטצע אונד זאגטען צו איהם: „ביקע דיך צום קרייצע, זאנסט ווערדען וויר דיינע מיטטע מיט איינעם אייזערנען נאגעל אן דיינען קאפף בעפעסטיגען!" — אלס ער זיך יעדאך וויינערטע, פאם אללמעכטיגען אבצופאללען, דא שטעלטען דיא פיינדע דיא הענדעלע נעבען איהן, דאמיט איהם דאס הערץ ביים אנבליקע זיינעס ווייבעס ערווייכט ווערדע. הענדעלע יעדאך וויינטע ניכט, זאנדערן וועגדעטע זיך צו איהרעם מאננע, אום איהן אין זיינעם גלויבען מיט דען נאטטליכען ווארטען צו בעשטערקען: „פירכטע ניכט, אברם. איך בין דיין שילד, דיין לאהן איזט זעהר גראס!" (אל תירא אברם, אנכי מגן לך, שכרך הרבה מאוד). אונד אלס דיא מארדער זיין רייגעס בלוט פערגאססען, דא ערציטטערטען זיא אללע פאר דער שטאנדהאפטיגקייט הענדעלע'ס. דיא איהרע אויגען צום הימעל עמפארגעהאבען מיט דעם רופע: „גאטט אונד הערר! געדענקע מיין אונד שטערקע מיך נאך דאס איינע מאל!" (ה' אלקים, זכרני נא וחזקני אך הפעם!) אונד זא וואר איהר שטארקעס הערץ אויך שטארק געבליעבען, אלס איהרע צווייא טאכטער דורך איהר לעבען דען נאמען גאטטעס געהייליגט האבען. אויך דיעזע וואורדען פאן דען פיינדען געפאנגען. אבער זיא וואללטען איהרע רייניגקייט ניכט אין געפאהר בריינגען. אלס זיא איבער איינע בריקע געפיהרט וואורדען, דא שטירצטע זיך דיא איינע אינס וואססער. דער אנדערען איזט דיעזער פלאן ניכט געלונגען, ווייל זיא פאן איינעם קאזאקען פעסט געהאלטען וואורדע. וואס טהאט זיא? זיא בעהויפטעטע דעם קאזאקען געגענאיבער: איין „געהיימעס מיטטעל" צו בעזיטצען, דאס איין „שוס" איהר ניכט שאדעט. זיא וואללע איהם דאסועלבע מיטטהיילען, זאבאלד ער זיך פאן דער ווירקזאמקייט דיעזעס מיטטעלס איבערצייגט האבען ווירד. נון באט זיא דעם געוועהרע איהרע ברוסט, דער קאזאק פייערטע אב. דאס פראממע קינד שטירצטע טאדט צו באדען, אום אונבעפלעקט פאר דעם אללמעכטיגען ערשיינען צו קאננען. הענדעלע דאנקטע גאטט, דאס ער איהר דיא „זכיה" געגעבען צו זאלך' פראממען קינדערן. איהר שטארקעס הערץ בליעב פעסט אים פערטרויען אויף גאטט..."

„נון האטטע זיא נאך איינע טאכטער, נאמענס בילה. דיעזער איבערגאב זיא אללע איהרע פערלען, דיא זיא געערבט פאן געשלעכט צו געשלעכט אויס דעם פערמאגען דעס קאניגס שאול. בילה הייראטעטע דען בעריהמטען געלעהרטען ר' דניאל, דער ראבבינער דיעזער געמיינדע וואר. נון, דאס וויססעט איהר דאך, דאס דיא פראממע בילה אונד דער געלעהרטע ר' דניאל מיינע עלטערן געוועזען זינד, דיא נון ביידע אים „גן עדן" רוהען..."

„וויא הערליך אויף דעם הויפטע מיינעס גאטטזעליגען פאטערס דיא קראנע דער געלעהרזאמקייט, דיא „כתר תורה" געשטראהלט, דאפאן וויים יא נאך יעדער אין אונזערער „קהלה" וואונדער צו ערצעהלען. איך וויל יעטצט דאהער נור נאך איבער דיא ערלע טהאט איינעס מאננעס פאן „ניעדריגער געבורט" מיטטהיילען, וועלכער דען „כתר שם טוב" זיך פערדיענט האט."

יעטצט עראב מלכה דיא אויגען אונד זאגטע מיט פאסט ביטטענדעם טאנע: „מענדל! זעטצע דיך נעהער צו מיר, דיא געשיכטע בעטריפפט דיינען גראס-פאטער, אים „גן עדן" רוהט זיינע ליכטיגע „נשמה"!..."

מענדל וויפצטע בייא דיעזער אויפפאדערונג, דיא איהם זא איבערראשט געקאממען, טיעף אויף, אונד זאגטע: „מלכה, איך בין איין ניעדריגער קנעכט, איך בין ניכט ווערטה, גאנץ אין איירער נעהע צו זיטצען!"

מענדל זאגטע דיעזע ווארטע אין זא שמערצליכעם טאנע, דאס אללע אנוועזענדען פאן דער בעשיידענהייט דיעזעס שטארקען מאננעס טיעף געריהרט ווארען. געגענדעל ווישטע זיך איינע טהרענע אויס דעם אויגע, אללע שוויעגען. מיט איינעם לעכעלן זאגטע נון מלכה:

(פארטזעטצונג פאלגט.)

III. דיא נייערן דעפעשען.

איבער דען פֿאלל פֿאָן פלעווּנא זינד זייט פֿאָרגעסטערן נאָך פֿאָלגענדע דעפעשען איינגעטראָפֿפֿען :

פּעטערסבורג, 12. דעצעמבער. אמטליך. דיא אין פלעווּנא געפֿאנגענע טירקישע ארמעע בעשטעהט אויס 7 פּאשאס, 60 טאבאָרס אונד וועניג קאוואללעריע. נור 60 קאנאָנען פֿיעלען אין דיא הענדע דער רוסען. (וויר וויססען ניכט, אויס וויא פֿיעל מאנן איין טירקישעס טאבאָר בעשטעהט, אבער איינע פֿריהערע פּעטערסבורגער דעפעשע מעלדעטע, דאס דיא צאהל דער אין פלעווּנא געפֿאנגענען אויף 40000 אונד דיא צאהל דער דאָרטיגען קראנקען אונד פֿערוואונדעטען אויף 20000 געשעטצט ווירד.)

פּעטערסבורג 12-טען דעצעמבער. אמטליך. מאן מוס געשטעהען, דאס דער דורכברוכס-פֿערזוך אָסמאן פאשאס געגען ווידדין זעהר העלדענמוטהיג אונד ווירדיג זיינער גאנצען פֿריהערען פֿערטהיידיגונג וואר. דיא טירקען קעמפּפֿטען וויא דיא לאָווען, אבער אויך דיא רוסען לייסטעטען הארטנעקיגען ווידערשטאנד. דיא טירקען ווארפֿען זיך מיט אלל איהרען קרעפֿטען אויף דיא לינכע פֿלאנקע דער רוסישען גרענאדיערע אונד דראנגען טראָטץ דעם מאָרדערישען רוסישען קארטעטשען-פֿייערס אין דיא לויפֿגראָבען דער רוסען. דיא רוסישען גרענאדיערע וועהרטען זיך פֿערצווייפֿעלט, אונד אלס זאָדאנן פֿאָן אללען זייטען רוסישע רעגימענטער הערבייגעצאָגען ווארען, ווארדען דיא טירקען אויס דען לויפֿגראָבען הינויסגעדרענגט, אונד בייא דיעזעם ערסטען שטורם עראָבערטען דיא רוסען איינע טירקישע פֿאהנע אונד 6 קאנאָנען. דאראויף אינטערנאהם דיא גאנצע בעלאגערונגס-ארמעע דען אנגריפֿף, אונד דיא טירקען ווארדען באלד נאך פלעווּנא הינטער דען וויד-פֿלוס צוריקגעוואָרפֿען. דיא אנדערן רוסישען ארמעען אונד דיא רומענען קאמען זאָדאנן דען טירקען אין ריקען, וואָראויף דער טאפּפֿערע אָסמאן געצוואונגען וואר, דיא וואפֿפֿען צו שטרעקען אונד זיך מיט דער גאנצען ארמעע געפֿאנגען צו געבען.

פּעטערסבורג 12-טען דעצעמבער. אמטליך. אם 11-טען דעצעמבער ווארדע אין איינער טירקישען פֿאָר-פֿעסטונג צווישען פלעווּנא אונד גריוויצא, אן דער שטעללע, וואָ אָסמאנס הויפּטשטאנד-פלאטץ וואר, אים בייזיין דעם רוסישען קאיזערס איין דאנק-געבעט אבגעהאלטען. דער רוסישע קאיזער פֿריהשטיקטע אין פלעווּנא אונד האטטע דען טאפּפֿערן אָסמאן פאשא אויף דאס פֿריינדליכסטע עמפּפֿאנגען. דער רוסישע קאיזער זאגטע איהם : „זיא זינד וואָהל אונזער געפֿאנגענער, אונד איהר אן אונס אויסגעליעפֿערטער זעבעל מיסטע בייא אונס בלייבען ; אבער מיט גראָסטער האָכאכטונג געבע איך איהנען דיעזען זעבעל צוריק.“

בוקארעסט 12-טען דעצעמבער. דער רוסישע קאיזער רייזט שאָן זאמסטאג נאך פּעטערסבורג צוריק. ער בעגאב זיך היינטע נאך פלעווּנא, בעזוכטע דען אָסמאן פאשא אונד גאב איהם אין אנערקעננונג זיינער טהעטיגקייט זיינען דעגען. — אויך דער רעגיערענדע פֿירסט קארל פֿאָן רומעניען בעגליקוינשטע דען אָסמאן פאשא וועגען זיינער טאפּפֿערקייט.

קאָנסטאנטינאָפּעל, 12. דעצעמבער. דיא טירקישע רעגיערונג ערהיעלט דיא בעשטעטיגונג דעם פֿאללעס פֿאָן פלעווּנא, אבער דיא איינצעלהייטען ווערדען נאָך ניכט פֿעראָפֿפֿענטליכט. אָסמאן פאשא איזט פֿערוואונדעט. אבער אויך דיא רוסען ערליטטען בייא פלעווּנא אונגעהייער גראָסע פֿערלוסטע.

בוקארעסט 12-טען דעצעמבער. דער פֿאלל פלעווּנאס ווירד דיא פֿאָרטזעטצונג דעם קריעגעס ניכט אויפֿהאלטען, זעלבסט ווענן אונטערהאנדלונגען צווישען דער טירקייא אונד רוסלאנד ערעפֿפֿנעט ווערדען זאָללטען. (זיעהע דיא נייעסטען דעפעשען!)

קאָנסטאנטינאָפּעל 12-טען דעצעמבער. היינטע האט צווייםאל איין אויסעראָרדענטליכער מיניסטער-ראטה שטאטטגעפֿונדען, צוערסט אונטער דעם פֿאָרזיטצע דעם סולטאנס, דאנן אונטער דעם פֿאָרזיטצע דעם גראָסוועזירס. —

קאָנסטאנטינאָפּעל, 12. דעצעמבער. בייא באטום (אין אזיען) זינד דיא רוסען פֿאָריגען מאָנטאג צוריקגעשלאגען וואָרדען. דערוויש פאשא אין באטום לייסטעט דען רוסען דען הארטנעקיגסטען ווידערשטאנד. אויך אין בולגאריען האט וועסטליך פֿאָן רוסטשוק איין בעדייטענדער קאמפּף שטאטטגעפֿונדען, זאָ דאס דיא רוסען איהרע בעפֿעסטיגטען שטעללונגען בייא פירגאָס פֿערלאססען מוסטען.

קאָנסטאנטינאָפּעל 13-טען דעצעמבער. סוליימאן פאשא האט געסטערן צווישען מעטשקא אונד רוסטשוק (זיעהע אונזערע צייכנונג אין נומ׳ 146) איינע גראָסע שלאכט מיט דער ארמעע דעם רוסישען קראָנפּרינצען אויפֿגענאָממען. —

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (גראף אנדראשי אין דען דעלעגאציאָנען.) אין דען דעלעגאציאָנס-זיטצונגען אין וויען געהט עס רעכט לעבהאפֿט צו. דיא פּארלאמענטע מיססען זיך בעטרעפֿפֿס דער אויסווערטיגען פּאָליטיק אָפֿט מיט אייניגען וועניג בעדייטענדען פֿראזען וועגשיקען לאססען. אנדערס יעדאָך דיא דעלעגאציאָנען, אין דערען מיטטע דער מיניסטער דעם אייסערן, גראף אנדראשי, פֿאָלגענדע האָכ-וויכטיגע רעדע געהאלטען האטטע : „געעהרטע דעלעגאציאָן! פֿאָן פֿיעלען זייטען ווערדען מיר פֿאָרווירפֿע געמאכט, ווארום איך ניכט בעמיהט וואר, דיעזען רוסיש-טירקישען קריעג צו פֿערהינדערן. נון, וואס איין שטאאטס-מאנן מיט וואָרטען טהון קאנן, האבע איך געטהאן. אין דרייא וואָכען ווערדען אללע שריפֿט-שטיקע פֿעראָפֿפֿענטליכט ווערדען, דיא איך נאָך קאָנסטאנטינאָפּעל אונד פּעטערסבורג וועגען פֿערהינדערונג דעם קריעגעס ריכטעטע, וויא עס זיך נון צייגט, וואר דיא פֿערהינדערונג דעם קריעגעס דורך וואָרטע אלליין ניכט מאָגליך. וואס העטטע איך נון טהון זאָללען? עטוויא גאר געגען דען פֿריעדענס-שטאָרער אין דען קריעג ציעהען, אונד זאָ דען קריעג דורך איינען קריעג פֿערהינדערן? — אינדעססען, מיינע הערערן, ווענן זיא נאָך לוסט האבען, געגען רוסלאנד אין דען קריעג צו ציעהען, זאָ קאָננען זיא עס היינטע נאָך עהער טהון, אלס פֿריהער, דא וויר היינטע מעהר אויסזיכט אויף ערפֿאָלג העטטען, אלס ביזהער. — אבער, מיינע הערערן, איך נעהמע פֿיר זאָלכען אונאיבערלעגטען שריטט קיינע פֿעראנטוואָרטליכקייט אויף מיך! ווענן וויר אין דען קריעג געגען רוסלאנד ציעהען זאָללטען, דא ווירדע אונס אייראָפּא פֿראגען : „וואס וואָללט איהר דענן אייגענטליך? ווער האט אייך עטוואס געטהאן, דאס איהר אין דען קריעג ציעהט? האט מאן דענן שאָן אייערע אינטערעססען געשעדיגט? אָדער וואָללט איהר נור פֿיר דיא אויפֿרעכטהאלטונג דעם יעטציגען צושטאנדעס אין דער טירקייא קעמפּפֿען? נון, איזט דאס איין בערעכטיגטעס ציעל, ווענן זעלבסט דיא טירקישען שטאאטס-מעננער געשטעהען, דאס דער ביזהעריגע שלעכטע צושטאנד אין דער טירקייא ניכט מעהר זאָ בלייבען קאנן! איהר האבט אלזאָ געהיימע הינטער-געדאנקען, אונד ווענן אייערער הינטער-געדאנקען ווירד שאָן רוסלאנד געגען אייך איינען פֿערבינדעטען אן דייטשלאנד האבען!“ — זאָ ווירדע מאן צו אונס שפּרעכען. ווענן וויר, אָהנע דאס מאן אונס עטוואס טהוט, אין דען קריעג ציע-

---

פֿאָלליעטאָן.

מענדעל גבור.

(18-טע פֿאָרטזעטצונג.)

יע נעהר מאן זיך דער אבענד-שטונדע נעהערטע, דעסטאָ היטציגער ווארדען דיא געמיטהער. אללעס קלירטע מיט דען זעבעלן ; מאן פֿיכטעטע איין בלוט-באד אונטער דען פֿערזאממעלטען פֿירסטען. דא שטאנד יעדאָך דער קלוגע פֿירסט ראדציווילל אויף אונד היעלט אן זיינע קאָללעגען פֿאָלגענדע אנשפּראכע :

„איך ווערדע אייך, איהר עדלען אונד פֿירסטען פּאָלענס, איינען אנטראג שטעללען. וויר ערנעננען איינען קאָניג בלאָס פֿיר דיעזע נאכט. דאמיט וויר מאָרגען ווידער צייט האבען, איבער דיא קאָניגס-וואהל אין פֿריעדען צו בעראטהען. דאמיט יעדאָך דיעזער „איינע נאכט קאָניג“ ניכט דיא געוואלט אן זיך רייסע אונד דיא איינמאל ערהאלטענע קראָנע אויך בעהאלטע, דירפֿען וויר היעצו קיינען אדעליגען אונד קיינען פֿירסטען וועהלען. דיעזער „איינע נאכט-קאָניג“ זאָלל מיין יידישער ראטהגעבער, דער קלוגע שאול זיין!“ —

איין דאָננערנדער רוף ערטאָנטע אויס דער פֿערזאממלונג : „עס לעבע דער קאָניג שאול!“

דיא אלטע מלכה ערהאָב זיך, אלס זיא דיא לעטצטען וואָרטע אויסשפּראך, פֿאָן איהרעם זיטצע, דאנן זאגטע זיא ווייטער :

„יא, מיינע טהייערן, גאָטט אים הימעל האט אונזערעם אור-גראָספֿאטער דיא קאָניגס-קראָנע נור פֿיר איינע נאכט פֿערליעהען, דיא קאָניגס-ווירדע יעדאָך פֿיר אללע צייטען. זיא איזט פֿאָן איהם ניכט געוויכען וועהרענד זיינעס גאנצען לעבענס, אונד זיא ווירד פֿאָן זיינען נאכקאָממען ניע פֿערגעססען ווערדען. מערקווירדיג וואר זיינע גייסטעס-געגענווארט אונד דיא ליעבע צו זיינען גלויבענס-גענאָססען. זאָבאלד דיא קראָנע אויף זיינעם הויפּטע וואר, זעטצטע ער זיך ניעדער אונד שריעב איינענהענדיג דיא „קראקויער פֿעראָרדנונגען“, וועלכע דיא רעכטע דער יודען אין קראקוי פֿעסטשטעללטען, אונד זייט דעם פֿאָן קיינעם קאָניג אויפֿגעהאָבען ווארדען.“

„דאנן היעלט ער איינע אנשפּראכע אן דיא פֿערזאממעלטען פֿירסטען, דיא דא ביז אן דען מאָרגען דויערטע. יעטצט נאהם ער דיא קראָנע פֿאָן זיינעם הויפּטע, לעגטע זיא אויף דען טיש, אום וועלכען דיא עדלען אונד פֿירסטען געזעססען. ער האָב זיינע אויגען צום הימעל עמפּאָר אונד זאגטע : „דו ווייסט עס, אללבארמהערציגער גאָטט, דאס איך דיא קראָנע ניכט וועגען מיינער עהרע איבערנאָממען אונד אויך ניכט וועגען דער עהרע מיינעס הויזעס, זאָנדערן נור צור פֿערהעררליכונג דיינעס פֿאָלקעס אונד דיינעס הייליגען נאמענס!“ —

„וויא געזאגט : האטטע אונזער אור-גראָספֿאטער אויך ניכט מעהר דיא קאָניגס-קראָנע, זאָ וויך פֿאָן איהם נימטער דיא קאָניגס-ווירדע. פֿאָן דא אב וואר זיין הויז געזעגנעט מיט אללער העררליכקייט. אלס ער נאך בייסק צוריקגעקעהרט, דא זאממעלטען זיך אום איהן דיא פֿאָרציגליכסטען פֿירסטען דעם לאנדעס, דיא איהן מיט געשענקען איבערהייפֿטען, אום זיך פֿאָן איהם אין דען שווייריגסטען פֿעללען זיינען ראטה צו ערביטטען. נון ליעס ער איינע סינאגאָגע בויען, איין „בית המדרש“, איין שפּיטאל אונד איינע גאנצע גאססע מיט וואָהנונגען פֿיר וויטווען אונד ווייזען.

ער בויעטע אויך דאס געמיינדע-הויז אונד דיא וואָהנונג פֿיר דען ראבבינער. ער קויפֿטע פֿיעלע „ספרים“ צוזאממען, פֿערזאממעלטע אום זיך צאהלרייכע „תלמידי חכמים“, דיא אן זיינעם טישע שפּייזטען. דאמאלס גאלט איבעראלל דער שפּרוך : „ווער דען געלעהרטען שאול אין זיינער קאָניגס-ווירדע ניכט געזעהען, דער האט ניע געלעהרזאמקייט אונד העררליכקייט אן איינעם אָרטע געזעהען (תורה וגדולה במקום אחד). מאָגע אונס זיין פֿערדיענסט בייששטעהען פֿיר אללע צייטען.“

מלכה בליעב איין וועניג שטילל. ניעמאנד וואגטע דיעזע שטיללע אויך נור מיט איינעם וואָרטע צו אונטערברעכען, זאָ זעהר וואר אללעס פֿאָן עהרפֿורכט פֿאָר דיעזער פֿראָממען אונד עדלען פֿרויא דורכדרונגען. נאָך איינער וויילע בעגאנן זיא פֿאָן נייעם :

„איהר מיססעט אבער וויססען, מיינע פֿריינדע, דאס דער גראָסטע שטאָלץ, דיא שאָנסטע ציערדע אונזערער פֿאמיליע דיא הענדעלע, דיא טאָכטער דעם קאָניגס שאול וואר. זיא איזט איינע מוטטער אין איזראעל געוואָרדען, איינע מוטטער פֿאָן שטארקעס הערצען. אין איהרעם האָהען אלטער האבען איהרע אויגען דאס בלוט פֿאָן צווייא ענקעלן פֿערגיעססען געזעהען, אָהנע איך נור מיט איינעם וואָרטע געגען דען אללמעכטיגען, געלאָבט זייא זיין נאמע, צו מורדען. עס וואר דיעס אים יאהרע ת״ח (נאך יידישער צייטרעכנונג 5408, נאך דער געוואָהנליכען צייטרעכנונג 1648), וואָ אין פֿאָלען וועגען דער דאמאליגען „גזירה“ אם 20-טען סיון איין עווינער „תענית“ געגרינדעט ווארדע. זיא האטטע איינע זאָלך ווייכע זעעלע, וויא אונזערע מוטטער רחל, דיא צו גאָטט פֿיר אונזערע בעפֿרייאונג